

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Maaeluministri määruste muutmine“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 67 lõike 2 alusel.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Maaeluministeeriumi maaelu arengu osakonna põllumajanduskeskkonna büroo peaspetsialistid Rainer Raidmets (tel 625 6219, rainer.raidmets@agri.ee), Merje Põlma (tel 625 6575, merje.polma@agri.ee), Reelika Päädam (tel 625 6267, reelika.paadam@agri.ee), Madli Karjatse (tel 625 6514, madli.karjatse@agri.ee) Sille Teiter (sille.teiter@agri.ee) ja Kaidi Jakobson (tel 625 6141, kaidi.jakobson@agri.ee) ning sama büroo juhataja Katrin Rannik (tel 625 6109, katrin.rannik@agri.ee), taimetervise osakonna peaspetsialist Karin Zereen (tel 625 6533, karin.zereen@agri.ee) ning sama osakonna nõunik Marika Ruberg (tel 625 6537, marika.ruberg@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Ketlyn Roze (tel 625 6127, ketlyn.roze@agri.ee). Keeleliselt toimetasid eelnõu õigusosakonna peaspetsialistid Laura Ojava (tel 625 6523, laura.ojava@agri.ee) ja Leeni Kohal (tel 625 6165, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 11 paragrahvist. Eelnõuga muudetakse maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrust nr 49 „Keskkonnasõbraliku majandamise toetus“, maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrust nr 50 „Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus“, maaeluministri 30. aprilli 2015. a määrust nr 56 „Loomade heaolu toetus“, maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrust nr 52 „Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus“, maaeluministri 30. aprilli 2015. a määrust nr 53 „Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus“, maaeluministri 30. aprilli 2015. a määrust nr 55 „Ohustatud tõugu looma pidamise toetus“, maaeluministri 22. aprilli 2015. a määrust nr 38 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus“, maaeluministri 22. aprilli 2015. a määrust nr 40 „Piirkondlik mullakaitse toetus“, maaeluministri 22. aprilli 2015. a määrust nr 42 „Natura 2000 alal asuva põllumajandusmaa kohta antav toetus“, maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrust nr 51 „Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimakasvatuse ning maasikakasvatuse toetus“ ja maaeluministri 7. jaanuari 2016. a määrust nr 2 „Kiviaia taastamise toetus“. Määruste muutmine on eelkõige tingitud vajadusest täpsustada ja täiendada määruste teksti, parandada mõned keelelised ebatäpsused ning täiendada asjakohaseid määrusi seoses Rail Balticuga. Tegemist on kahe maaeluministri määruste muutmise eelnõu liidetud eelnõuga (maaeluministri määrus „Maaeluministri määruste muutmine“ ja maaeluministri määrus „Maaeluministri määruste muutmine seoses „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ toetuste taotlemisega Rail Balticu raudtee trassi koridoris asuva maa kohta või sellisel maal toetatava tegevuse elluviimise kohta“).

Eelnõu §-ga 1 muudetakse maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrust nr 49 „Keskkonnasõbraliku majandamise toetus“ (edaspidi *määrus nr 49*).

Eelnõu § 1 punktiga 1 muudetakse keskkonnasõbraliku majandamise toetuse (edaspidi *KSM*) mesilaste korjealade rajamise lisategevuse ühikumäära. KSMi mesilaste korjealade rajamise lisategevuse ühikumäära suurendatakse 100 eurolt 193 eurole hektari kohta aastas. 2015. ja

2016. aasta toetuse taotlemise andmetel ei saavutatud mesilaste korjealade rajamise lisategevuses kavandatud sihttaset. Kuna mesilaste korjealade rajamise lisategevuse puhul ei hüvitatud taotlejatele nõuete täitmisest tulenevat lisakulu ja saamata jäänud tulu täielikult, motiveeritakse taotlejaid seda tegevust ellu viima toetuse ühikumäära suurendamisega.

Eelnõu § 1 punktidega 2 ja 6–7 täiendatakse KSMi nõudeid, võimaldamaks eesmärgipäraselt rakendada „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*) alusel antavat piirkondlikku veekaitse toetust ja välistada toetuse mittesihipärane maksmine. Muudatused on tingitud piirkondliku veekaitse toetuse eeldatavast rakendumisest 2018. aastal.

Eelnõu § 1 punktis 2 toodud muudatusega täiendatakse eelkõige KSMi toetusõiguslikkuse nõudeid, mille kohaselt ei või KSMi taotleda maa kohta, mille kohta taotletakse piirkondlikku veekaitse toetust maa rohumaana hoidmise eest. Maa rohumaana hoidmise tegevuseks on vähemalt viis järjestikust aastat maa rohumaana hoidmine ja selline rohumaa ei ole KSMi toetusõiguslik, kuna KSMi saamiseks peab hiljemalt heintaimede kasvatamise neljandale järjestikusele aastale järgneval kohustuseaastal kasvatama sellel maal teravilja, kaunvilja, rühvelkultuuri, õlikultuuri, kiukultuuri, muud tehnilist kultuuri, ravimtaimi, maitsetaimi, köögivilja või maasikat või hoidma seda maad mustkesas. Samuti ei või taotleja, kes taotleb piirkondlikku veekaitse toetust maa talvise taimkatte all hoidmise eest, topeltoetamise vältimiseks taotleda toetust KSMi täiendava veekaitse lisategevuse elluviimise eest, kuna sellisel juhul toimuks topeltoetamine sama tegevuse (maa talvise taimkatte all hoidmine) elluviimise eest.

Lisaks võimaldatakse KSMi kohustus asendada piirkondliku veekaitse toetuse maa rohumaana hoidmise kohustusega. Piirkondliku veekaitse toetuse maa rohumaana hoidmise kohustuse saab võtta nii püsirohumaa kui ka põllumaa kohta. Kuna KSMi kohustuse saab võtta üksnes põllumaa kohta, siis võib KSMi kohustusega olla hõlmatud ka piirkondliku veekaitse toetuse maa rohumaana hoidmise tegevuse toetusõiguslikke maid. Seetõttu on mõistlik lubada KSMi asendada piirkondliku veekaitse toetuse maa rohumaana hoidmise kohustusega, kuna see täidaks veelgi paremini keskkonnaeesmärke. KSMi kohustuse võib asendada piirkondliku veekaitse toetuse maa rohumaana hoidmise kohustusega kas osaliselt või kogu kohustusealuse maa ulatuses. Piirkondliku veekaitse toetuse taotlemise eelduseks on ühtlasi KSMi kohustus vähemalt esimesel kohustuseaastal.

Eelnõu § 1 punktiga 3 täiendatakse määruse nr 49 § 7 lõike 1 punkti 2 pärast sõna „tegevuste“ sõnadega „ja sertifitseeritud teraviljaseemne kasutamise“. Muudatus võimaldab taotlejatel planeerida keskkonnasõbralikku põllumajandussaaduste tootmist ning teostada tõhusamalt kontrolli määruse nr 49 § 10 lõikes 1 sätestatud nõude täitmise kohta. Taotleja kannab andmed sertifitseeritud teraviljaseemne kasutamise kohta veeseaduse alusel peetavasse põlluraamatusse selle põllu andmete juurde, millel sertifitseeritud seemet külvisena kasutati.

Põldudel kasutatud seemne märkimise põlluraamatusse sätestas põllumajandusministri 9. aprilli 2003. a määrus nr 36 „Põlluraamatu vorm ja põlluraamatu pidamise kord“, mis on alates 2017. aasta 15. jaanuarist tunnistatud kehtetuks seoses veeseaduse muudatustega. Alates 2016. aasta 16. jaanuarist reguleerib veeseadus detailsemalt põlluraamatu pidamise korda, kuid selles ei ole nõutud põllul kasutatud seemnete kohta andmete märkimist põlluraamatusse. ELÜPSi § 67 lõike 3 punkti 7¹ kohaselt võib toetuse andmise tingimustes sätestada põlluraamatusse kantavad andmed. Lisaks täpsustab ELÜPSi § 73¹, et kui see on toetuse andmise tingimustes ette nähtud, kannab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) artiklites 28 ja 29 nimetatud toetuse taotleja veeseaduse alusel peetavasse põlluraamatusse lisaks veeseaduses nimetatud andmetele ka toetuse andmise tingimustes nimetatud andmed taotleja põllumajandusliku tegevuse kohta.

Eelnõu § 1 punktiga 4 täiendatakse määrust nr 49 baasnõudega, mille kohaselt peab taotleja koostama väetamisplaani veeseaduse alusel. Väetamisplaani koostamise nõue jõustus veeseaduses 6. jaanuaril 2017. aastal. Kuna tegemist on nõudega, mida taotleja peab täitma ka veeseaduse alusel, siis selle nõude määruse nr 49 baasnõudeks lisamisega ei ole tegemist taotlejale lisategevuse seadmisega.

Veeseaduse kohaselt tuleb taotlejatel, kellel on 100 (alates 2019. aastast 50) ja rohkem hektarit haritavat maad (haritav maa veeseaduse tähenduses) ja kes kasutavad lämmastikku sisaldavaid väetisi, koostada väetamisplaani veeseaduses sätestatud nõuete kohaselt. Veeseaduse kohaselt koostatud väetamisplaani tuleb täiendada KSMi väetamisplaani nõudes esitatud andmetega.

Määruses nr 49 on taotlejale, kes kasutab väetist, kehtestatud nõue koostada väetamisplaani kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaa kohta iga kohustuseaasta 15. juuniks. Väetamisplaani tuleb kanda andmed orgaaniliste ja mineraalväetiste kasutamise kohta põldude kaupa, arvestades väetatavate põllumajanduskultuuride toitainevajadust, saaki ning mulla toiteelementide ja orgaanilise süsiniku sisaldust.

Seega jääb määruses nr 49 kõigi taotlejate kohta kehtima põhitegevuse nõue – koostada väetamisplaani samas määruses sätestatud nõuete kohaselt. Baasnõuet tuleb täita veeseaduse alusel ja see kehtib üksnes nende taotlejate kohta, kes vastavad veeseaduse § 26¹ lõikes 14 sätestatud nõuetele.

Eelnõu § 1 punktiga 5 asendatakse määruse nr 49 §-s 13 sõna „väetusplaani“ sõnaga „väetamisplaani“ vastavas käändes. Muudatusega ühtlustatakse määruses nr 49 ja veeseaduses kasutatavad terminid.

Eelnõu § 1 punktiga 8 täiendatakse määruse nr 49 § 29 lõigetega 9 ja 10. Määruses nr 49 sätestatava § 29 lõike 9 kohaselt võib 2017. aastal kohustust suurendada enam kui 20 protsenti esimese kohustuseaasta kohustuse aluse maa pindalast selle maa arvelt, mille kohta ei ole kohustust võetud. Sellisel juhul algab 2017. aastal uus kohustus, mille kestus on viis järjestikust kalendriaastat.

ELÜPSi § 66 kohaselt kehtestab valdkonna eest vastustav minister määrusega igal aastal nende arengukava meetmete, alameetmete ja tegevuse liikide loetelu, mille raames on eelarveaastal võimalik maaelu arengu toetust taotleda. Mitmeaastaste kohustustega toetuste puhul märgitakse lisaks, kas eelarveaastal on võimalik toetusskeemiga liituda või juba olemasoleva kohustusega taotlejatel kohustust suurendada. KSMi uusi kohustusi kavandati algselt vastu võtta 2015. ja 2016. aastal. Aastaks 2016 ei olnud KSMi planeeritud sihttaseme täidetud, seetõttu võimaldatakse uusi KSMi kohustusi vastu võtta ka 2017. aastal. Tehtav muudatus on kooskõlas maaeluministri 19. jaanuari 2017. a määrusega nr 8 „2017. aastal „Eesti maaelu arengukava 2007–2013“ ja „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ alusel antavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kohased maaelu arengu toetused“.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrust nr 50 „Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus“ (edaspidi määrus nr 50).

Eelnõu § 2 punktiga 1 täiendatakse määruse nr 50 § 5 lõikes 1 toodud keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetuse toetatavate kultuuride loetelu nelja uue kultuuriga (harilik sarapuu, söödav kuslapuu, kurdlehine kibuvits ja harilik pihlakas) koos nende minimaalsete istutustihedustega. Muudatus on tingitud sellest, et uued kultuurid, mida Eesti põllumajandustootjad on kasvatama hakanud, oleksid ka keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetuse toetusõiguslikud. Määruses sätestatud minimaalsete istutustiheduste

kehtestamisel arvestati Eesti Maaülikooli Polli Aiandusuuringute Keskuse ja Eesti Maaülikooli aianduse osakonna teadlaste arvamusega.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrust nr 52 „Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus“ (edaspidi *määrus nr 52*).

Eelnõu § 3 punktiga 1 täiendatakse määruse nr 52 § 4 lõiget 4 teise lausega, mille kohaselt valge ristiku „Jõgeva 4“ sertifitseeritud seemne mittesaadavusel võib kasutada sama põllukultuuri aretusseemet. Valge ristiku „Jõgeva 4“ seemnekasvatust piirab vihmastel aastatel esinev liigne haljasmassi kasv ning seemnenuttide lamandumine, mis ei võimalda moodustunud saaki koristada. Seetõttu on valge ristiku seemnekasvatust seotud suure riskiga ja kõigil aastatel ei ole võimalik seemet toota või jääb seemnesaagi suurus alla majandusliku tasuvuse piiri. Seemnekasvatuse suure riski tõttu on viimastel aastatel jäänud sordi „Jõgeva 4“ seemnekasvatuseks kasutatav maa oluliselt väiksemaks, mistõttu ei ole seemet saada nii palju, kui selleks on vajadus. Näiteks eelmisel aastal ei olnudki sertifitseeritud seemet saadaval ja aretajal Eesti Taimakasvatuse Instituudil oli vähesel määral üksnes aretusseemet. Valge ristik on oluline komponent karjamaasegudes, mis nii parandab karjamaarohu kvaliteeti kui ka õhulämmastiku sidujana vähendab mineraalväetise kasutamise vajadust. Muudatus aitab kaasa valge ristiku „Jõgeva 4“ kasvupinna suurenemisele.

Eelnõu § 3 punktidega 2, 5, 6 ja 8 tehtavate muudatustega parandatakse määruses nr 52 esinenud keelelised ebatäpsused.

Eelnõu § 3 punktiga 3 täiendatakse määruse nr 52 § 5 lõikega 8, mille kohaselt ei või toetust taotleda maa kohta, mille kohta taotletakse keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimakasvatuse ning maasikakasvatuse toetust. Toetust põllukultuuri kasvatamise eest ei või taotleda maa kohta, mille kohta taotletakse arengukava alusel antavat keskkonnasõbraliku aianduse toetust puuvilja- ja marjakasvatuse eest. Muudatus on vajalik selleks, et nende toetuste taotlemisel oleks taotlejale selge, et sama maa kohta samal ajal neid toetusi ei anta.

Eelnõu § 3 punktiga 4 täiendatakse määruse nr 52 § 7 teksti pärast sõna „tegevuste“ sõnadega „ja kasvatatavate toetusõiguslike sortide“. Muudatus on vajalik selleks, et taotleja kannaks põlluraamatusse ka selle kasvatatava sordi nime, mille kohta ta toetust taotleb. Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) kontrollib põlluraamatut ning sellest saab näha, millist sorti kasvatatakse. Muudatus on kooskõlas ELÜPSi § 67 lõike 3 punktiga 7¹ ja §-ga 73¹.

Eelnõu § 3 punktiga 7 sõnastatakse uuesti määruse nr 52 § 11 lõige 2, et oleks paremini arusaadav, milliseid asjakohaseid dokumente on vaja *PRIA*le esitada.

Määruse nr 52 § 11 lõike 2 punkti 1 kohaselt tuleb põllukultuuride kasvatamisel esitada selle kohaliku sordi külvatud seemne müügipakendi originaaletikett, mille kohustuseaastal kasvatamise kohta toetust taotletakse.

Sama lõike punktiga 2 täpsustatakse, et kui taimepass ei ole säilinud, esitab taotleja asjakohase erialaliidu eksperdi arvamuse selle kohta, et see kohalik sort, mille kohustuseaastal kasvatamise kohta ta toetust taotleb, on lisas 2 loetletud kohalik sort. Asjakohaseks erialaliiduks on siinkohal Eesti Aiandusliit, kelle puuviljanduskomisjoni eksperdid sordiehtsust tuvastavad.

Muudatuse tingib asjaolu, et olemasolevates juba varem rajatud aedades ei ole viljapuude taimepassid sageli säilinud ning seetõttu ei ole sellised viljapuud toetusõiguslikud. Veendumaks, et puukoolides on sordiehtne puuvilja- ja marjakultuuride paljundamise algmaterjal ning paljundatakse sordiehtsaid istikuid, käis teadlastest ja oma ala ekspertidest koosnev grupp puukoolides tuvastamas puuvilja- ja marjakultuuride paljundusmaterjali sordiehtsust. Eksperdigrupp külastas kolmel aastal (2013–2015) taimetervise registris olevaid puuvilja- ja marjakultuuride paljundamisega tegelevaid puukoole üle kogu Eesti. See oli kolmeaastane

projekt, kuid edaspidi saavad puukooli või tootmisaia omanikud ise tellida Eesti Aiandusliidu puuviljanduskomisjonilt sordiehtsuse kohta eksperdiarvamuse. Eelnimetatud ekspertide seniste töötulemustega on võimalik tutvuda Aiandusliidu veebilehel aadressil <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1KSXZrujl1OBEURtyH9AZx-H3f5BI6fHPz9IU0WuWQ/edit?usp=sharing>.

Muudatus stimuleerib viljapuu kasvatajaid ja paljundajaid säilitama ning paljundama määruse lisas 2 loetletud kohalikku sorti viljapuid ja marjapõõsaid.

Määruse nr 52 § 11 lõike 2 punktis 3 tuuakse eraldi välja PRIAle tarnija dokumendi esitamine (nt sõstraliste ja karusmarjaliste kasvatamise korral). Terminit „tarnija dokument“ kasutatakse maaeluministri 27. detsembri 2016. a määruse nr 76 „Puuvilja- ja marjakultuuride paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded“ tähenduses.

Eelnõu §-ga 4 muudetakse maaeluministri 30. aprilli 2015. a määrust nr 56 „Loomade heaolu toetus“ (edaspidi *määrus nr 56*).

Eelnõu §-ga 4 muudetakse määruse nr 56 rakendussätet, mille kohaselt ei saanud taotleda toetust sigade lisategevuse nõude täitmise eest 2015. ja 2016. aastal. Lisategevuse nõude kohaselt tuleks sigadele võimaldada pääs väliialale. Seoses sigade Aafrika katku levikuga tuleb põllumajandusministri 23. novembri 2004. a määruse nr 179 „Sigade klassikalise katku ja sigade Aafrika katku tõrje eeskiri“ § 7¹ lõike 1 kohaselt sigu pidada loomakasvatushoones viisil, mis välistab sigade väljas pidamise ja kokkupuute muude loomadega. Kuna sigade Aafrika katku levik 2016. aastal jätkus ning spetsialistide hinnangul lähiaastatel likvideeritud ei saa, siis ei ole võimalik lähiaastatel ka sigade lisategevuse nõuet rakendada. Rakendussättesse tehtava muudatuse kohaselt ei saa taotleda toetust sigade lisategevuse nõude täitmise eest kuni aastani 2020 k.a.

Eelnõu §-ga 5 muudetakse maaeluministri 30. aprilli 2015. a määrust nr 53 „Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus“ (edaspidi *määrus nr 53*).

Eelnõu § 5 punktiga 1 täpsustatakse määruse nr 53 § 7 lõike 2 punktis 1 sätestatud nõuet mahepõllumajandusele ülemineku toetuse alla kvalifitseeruva maa staatuse osas, mille kohaselt makstakse mahepõllumajandusele ülemineku toetust taotlejale, kelle kasutuses ei ole üleminekuaega läbinud maad. Näiteks, kui taotleja kasutab kasvõi ühte hektarit maad, mille üleminekuaeg on läbitud, siis saab ta üksnes mahepõllumajandusega jätkamise toetust. Taimede ja taimsete saaduste üleminekuajad on sätestatud komisjoni määruse (EÜ) nr 889/2008, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 834/2007 (mahepõllumajandusliku tootmise ning mahepõllumajanduslike toodete märgistamise kohta) üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses mahepõllumajandusliku tootmise, märgistamise ja kontrolliga (ELT L 250, 18.09.2008, lk 1–84), artiklis 36. Maa üleminekuaja kestus on kaks aastat ning püsikultuuride kasvatamiseks kasutatava maa puhul kolm aastat. Mahepõllumajanduslikuna saab toodangut turustada alles siis, kui maa on üleminekuaja läbinud. Mahepõllumajandusele ülemineku toetus on ette nähtud ettevõttele saamata jäänud tulu või lisakulu hüvitamiseks, mis tuleneb olukorrast, kus ettevõttes tuleb järgida mahepõllumajanduse nõudeid, kuid toodangut mahepõllumajanduslikuna turustada veel ei saa. Kui taotleja kasutuses juba on üleminekuaja läbinud maad ning toodangut on võimalik mahepõllumajanduslikuna turustada ja toodangu eest kõrgemat tulu saada, ei ole mahepõllumajandusele ülemineku toetuse maksmine mõistlik.

Eelnõu § 5 punktiga 2 asendatakse määruse nr 53 § 8 lõike 1 punktis 5 sõna „kalendriaasta“ sõnaga „aasta“ vastavas käändes. Muudatuse vajadus seisneb selles, et nõude kontrollimisel ei vaadata kalendriaastal kasvatatud kultuure, vaid 15. juuni seisuga kasvatatavaid kultuure.

Samasugune muudatus on tehtud varem ka viljavahelduse nõude puhul määruse nr 53 § 12 lõike 1 punktides 2–5 ja lõikes 5.

Eelnõu § 5 punktiga 3 täiendatakse määruse nr 53 § 8 lõikes 2 toodud puuvilja- ja marjakultuuride minimaalseid istutustihedusi sarapuu, söödava kuslapuu, kurdlehise kibuvitsa ja hariliku pihlaka minimaalse istutustihedusega. Loetletud kultuuride minimaalsete istutustiheduste lisamine tuleneb põllumajandussektori huvist neid kultuure mahepõllumajanduslikuna kasvatada ning vajadusest selgete istutustiheduse nõuete järele. Sarapuu minimaalne istutustihedus on 250 istikut hektari kohta, kusjuures reavaheks on arvestatud kaheksa meetrit ning taimedevaheline kaugus reas on viis meetrit. Söödava kuslapuu ja kurdlehise kibuvitsa minimaalseks istutustiheduseks sätestatakse 665 istikut hektari kohta, arvestatud on viiemeetrise reavahega ning taimedevaheline kaugus reas on kolm meetrit. Hariliku pihlaka minimaalne istutustihedus on 150 istikut hektari kohta, nii reavaheks kui ka taimedevaheliseks kauguseks on kaheksa meetrit. Nimetatud kultuuride minimaalsete istutustiheduste sätestamisel peeti nõu valdkonna spetsialistide ja teadlastega.

Eelnõu § 5 punktiga 4 täiendatakse määruse nr 53 § 8 lõikes 7 sätestatud maa toetusõiguslikuks kvalifitseerumise tingimust, mille kohaselt ei anta toetust maa kohta, mille kohta taotletakse arengukava alusel antavat piirkondlikku veekaitse toetust maa rohumaana hoidmise eest. Muudatus on vajalik selleks, et mõlema toetuse taotlemisel oleks üheselt arusaadav, et sama maa kohta samal ajal mõlemat toetust ei anta.

Eelnõu § 5 punktiga 5 võimaldatakse asendada mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ja mahepõllumajandusega jätkamise toetuse kohustus piirkondliku veekaitse toetuse saamiseks võetud maa rohumaana hoidmise kohustusega. Mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ja mahepõllumajandusega jätkamise toetuse kohustuse võib täielikult või osaliselt asendada lisaks arengukava alusel antava poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse saamiseks võetud kohustusele ka piirkondliku veekaitse toetuse saamiseks võetud maa rohumaana hoidmise kohustusega. Mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ja mahepõllumajandusega jätkamise toetuse kohustuse võib lubada asendada piirkondliku veekaitse toetuse maa rohumaana hoidmise kohustusega, kuna see täidaks veelgi paremini keskkonnanäesmärke.

Eelnõu § 5 punktiga 7 kehtestatakse uuesti määruse nr 53 lisa „Ravim- ja maitsetaimede loetelu“. Muudatustega jäetakse ravim- ja maitsetaimede loetelust välja harilik kurgirohi, kõrvenõges, harilik orashein, harilik sigur ja harilik võilill. Nimetatud kultuurid on raskesti tõrjutavad umbrohud, mille kasvatamist ei peaks soodustama. Mahepõllumajanduses on piiratud võimalused umbrohutõrjeks, mistõttu võivad mahepõllud kergemini umbrohtuda. Umbrohtude leviku soodustamine on vastuolus mahepõllumajanduse põhimõtetega. Muudatuste üheks ajendiks on ka olukord, kus ravim- ja maitsetaimedele kehtestatud kõrgema toetusmäära tõttu on teatud tootjatel tekkinud motivatsioon kasvatada neid ravim- ja maitsetaimi suurtel pindadel sihtotstarbetult, tegemata selleks erilisi kulutusi, kuid saades samal ajal suurt tulu. Loetletud kultuurid on looduses laialdaselt levinud ja neid võib korjata mitteharitavatelt aladelt, seetõttu ei ole põhjendatud nende kasvatamine põllumajandusmaal.

Eelnõu §-ga 6 muudetakse maaeluministri 30. aprilli 2015. a määrust nr 55 „Ohustatud tõugu looma pidamise toetus“ (edaspidi *määrus nr 55*).

Eelnõu § 6 punktiga 1 muudetakse määruse nr 55 § 5 lõiget 1. Määruse nr 55 kohaselt saab toetust taotleda looma kohta, kes kohustuseaastal kuulub taotlejale või keda taotleja peab kohustuseaastal rendilepingu alusel. Muudatuse kohaselt võib toetust taotleda mitte üksnes rendilepingu alusel peetava looma kohta, vaid ka looma kohta, keda taotleja peab muu selletaolise suhte alusel. Üldiselt sõlmitakse loomaomaniku ja loomapidaja vahel rendileping, kuid esineb ka teisi lepinguid, nt pidamisleping. Näiteks sõlmib Eesti Hobusekasvatajate Selts eraisikutega ohustatud tõugu loomade pidamislepinguid, mis on koostatud ohustatud tõu

säilitamise ja tõupuhtuse säilitamise eesmärgil, nt sugutäkkude kasutamine. Sugutäkkude kasutamise kohta sõlmitud pidamislepingud kehtivad tavaliselt alla viie aasta. Kuna loomi ei peeta üksnes rendi- ja pidamislepingute alusel, kasutatakse siinkohal lepingute lahtist loetelu, nii nagu loomatauditõrje seaduse §-s 4.

Eelnõu § 6 punktiga 2 muudetakse määruse nr 55 § 5 lõike 3 punkti 3. Määruse nr 55 kohaselt on võimalik saada eesti maatõugu lehma kohta, kes on taotlemisele eelnenud aastal andnud puhtatõulise järglase või puhtatõulised järglased, lisatoetust 100 eurot lehma kohta aastas. Muudatusega lisatakse järglase kohta lisanõuded. Vasikas peab olema registreeritud põllumajandusloomade registris või on andmed vasika sünni kohta edastatud jõudluskontrolli läbiviijale, st andmed vasika kohta kajastuvad jõudluskontrolli andmebaasis. Põllumajandusministri 21. detsembri 2009. a määruse nr 128 „Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord“ § 3 lõike 4 kohaselt peab vasika identifitseerima (märgistama) 20 päeva jooksul või varem, kui vasikas viiakse teise karja või tapamajja enne 20 päeva möödumist. Vabariigi Valitsuse 26. juuni 2014. a määruse nr 103 „Põllumajandusloomade register“ § 7 lõike 2 kohaselt tuleb vasika andmed, sh identifitseerimisnumber ja sünnikuupäev, kanda põllumajandusloomade registrisse. Vasikaid, kes surevad karjas enne 20 päeva möödumist, üldjuhul ei identifitseerita ning nende andmeid põllumajandusloomade registrisse ei kanta. Muudatuse kohaselt peab lisatoetuse taotleja vasika andmed registreerima või edastama ja seega vasika ka identifitseerima olenemata sellest, kui kaua vasikas elab. Juhul kui lehmale, kelle kohta taotletakse lisatoetust, tehakse jõudluskontrolli, siis piisab lisatoetuse saamiseks ka sellest, kui järglase andmed on edastatud jõudluskontrolli läbiviijale. Põllumajandusloomade aretuse seaduse § 20 lõike 1 kohaselt võib jõudlusandmete koguja edastada jõudluskontrolli läbiviijale põllumajandusloomade jõudlusandmed. Lisaks piimajõudlusandmetele edastab jõudlusandmete koguja jõudluskontrolli läbiviijale andmed paarituste, poegimiste, kinnijäämistele ja karjast väljaviimise kohta. Eestis on piimaveiste jõudluskontrolli läbiviijaks Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS (edaspidi *EPJ*), kes koondab jõudluskontrolli andmed. Seni on lisatoetust taotletud peamiselt veiste kohta, kes on jõudluskontrollis.

Muudatus on tehtud Veterinaar- ja Toiduameti (edaspidi *VTA*) ettepanekul ja vajalik selleks, et oleks võimalik andmebaase kasutades kindlaks teha järglase sünni ja seega kontrollida lisatoetuse saamise õigust. Lisatoetuse saamise õigust kontrollib *VTA* kõigi taotlejate puhul ning kui lisatoetuse saamise tingimuste täitmist ei ole võimalik kontrollida, ei ole võimalik ka lisatoetust maksta. Seni on *VTA* teinud nende järglaste kohta, kelle andmeid ei ole põllumajandusloomade registris või jõudluskontrolli andmebaasis, järelepärimisi. Järelepärimise korral on taotleja pidanud esitama Eesti Maakarja Kasvatajate Seltsile (edaspidi *EK Selts*) aretusprogrammis „Eesti maatõu aretusprogramm aastateks 2013–2023“ kehtestatud vormil sünniregistri väljavõtte ja vajaduse korral ka seemendustunnistuse koopiat või andmed vabapaarituse kohta ning *EK Selts* on *VT*Ale edastanud kontrolliks vajalikud andmed. Samuti on andmeid järglaste sünni kohta võimalik kontrollida kohapealse kontrolli käigus, sest loomapidaja peab pidama arvestust loomade liikumise, sh sünnide kohta. Määruse nr 55 kohaselt ei ole lisatoetuse taotlemisel kohustust järglase kohta *PRI*Ale, *EK Selts*ile, *EPJ*le või *VT*Ale andmeid esitada. Üldjuhul on taotlejad järelepärimistel vajalikud andmed esitanud, kuid on tulnud ette ka erandeid. Samuti ei ole jõudluskontrolli andmebaasis alati olnud andmeid poegimise kohta, ehkki taotletakse lisatoetust järglase toonud lehma kohta, kellele tehakse jõudluskontrolli. Järelepärimiste korral on tulnud andmeid esitada *EK Selts*ile, kelle töökoormust suurendab nii sünniandmete kontroll kui ka tootjate õpetamine vajalike vormide täitmisel. Kuna tegu on varakult surnud järglastega, keda tõuraamatusse ei kanta ning kes aretuse ja tõu säilimise seisukohast tähtsust ei oma, siis on tegu *EK Selts*i poolse vastutulekuga selliste loomade sünniandmeid koguda ja kontrollida.

Muudatuse kohaselt peab järglane olema tõendatud päritolu. Põllumajandusloomade registrisse ja jõudluskontrolli läbiviijale esitab loomapidaja andmed selle kohta, millisel lehmal järglane sündis, Vabariigi Valitsuse 26. juuni 2014. a määruse nr 103 „Põllumajandusloomade register“ või põllumajandusloomade aretuse seaduse kohaselt. Andmed selle kohta, millist pulli kasutati järglase saamiseks, esitab käest- või vabapaarituse korral loomapidaja EK Seltsile või EPJle, kunstliku seemenduse korral esitab andmed EPJle või Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistule seemendaja. Aretuslooma põlvnemise registreerimise ja põlvnemise õigsuse kontrolli käsitletakse aretusprogrammis „Eesti maatõu aretusprogramm aastateks 2013–2023“.

Lisatoetust ei saa abortide ning surnultsündide korral, sest toetusega soovitakse soodustada head karjatervist ning häid pidamistingimusi, mis omakorda aitavad tõugu säilitada. Samuti ei ole üldjuhul võimalik surnultsüände kontrollida, sest surnult sündinud vasikaid ei kanta põllumajandusloomade registrisse, ka jõudluskontrolli andmebaasis ei ole andmeid järglase kohta, kui tegemist on surnultsünniga, v.a juhul, kui on tegemist esmapoegijaga, kuna muidu ei saa looma laktatsiooni alustada. Ka seni ei ole surnultsündide korral lisatoetust makstud.

Lisatoetust on võimalik saada olenemata sellest, kas sünnib emane vasikas või pullvasikas, ehkki pullvasikad enamasti varakult prakeeritakse. Lisatoetuse eesmärk on toetada puhtatõuliste järglaste saamist, kuid Eestis ei ole võimalik saada maatõugu veise suguselekteeritud spermat, samuti ei ole võimalik valida sündiva vasika sugu paarituse korral. Lisatoetus motiveerib loobuma ristandpaaritusest, mis ei ole kooskõlas eespool nimetatud maatõugu veise säilitus- ja aretusprogrammi eesmärkidega.

Muudatusega suureneb halduskontrolli efektiivsus. Muudatus soodustab EPJle, EK Seltsile ja PRIAle korrektsete andmete esitamist ning toob taotlejale suurema selguse, millise looma kohta on võimalik lisatoetust saada.

Eelnõu § 6 punktiga 3 muudetakse määruse nr 55 § 5 lõiget 4. Määruse nr 55 kohaselt peab taotlejal olema rendile võetud looma korral rendileping kohustuseperioodi lõpuni. Muudatuse kohaselt on lisaks rendilepingule lubatud ka muud selletaolised lepingud ning leping peab olema sõlmitud vähemalt kohustuseaasta lõpuni. Looma asendamise korral juhul, kui asenduslooma peetakse rendi- või muu selletaolise suhte alusel, peab rendi- või muu selletaoline leping olema sõlmitud vähemalt asendamise ajast kohustusaasta lõpuni. Leping võib olla sõlmitud ka pärast kohustuseaasta algust või pärast looma asendamist juhul, kui enne lepingu sõlmimist oli taotleja looma omanik, kuid kohustuseaasta kestel muutus omandisuhe ning taotleja hakkas looma pidama rendi- või muu suhte alusel. Kuigi leping peab olema sõlmitud kohustuseaasta lõpuni, võib lepingu varem lõpetada, näiteks kui taotlejast saab kohustuseaasta jooksul rendi- või muu selletaolise suhte alusel peetava looma omanik. Kui looma peetakse rendi- või muu selletaolise suhte alusel toetuse taotlemise ajal, peab määruse nr 55 § 10 lõike 2 kohaselt esitama VTA-le lepingu ära kirja. Juhul kui asenduslooma peetakse rendi- või muu selletaolise suhte alusel, peab määruse nr 55 § 9 lõike 3 kohaselt esitama VTA-le lepingu ära kirja koos looma asendamise teatisega. Muul juhul on võimalik lepingulise suhte alusel looma pidamine kindlaks teha kontrollimise käigus.

Kuna kohustus konkreetse looma kohta võetakse üheks aastaks, siis puudub vajadus sõlmida looma kohta kuni viieaastaseid lepinguid. Määruses nr 55 on eesmärgiks olnud tagada kohustuse järjepidevus ka neil isikutel, kellel olidki üksnes rendile võetud loomad. Praktikas on see osutunud liialt kitsendavaks, sest toetust soovitakse võtta ka täkkude kohta, keda peetakse ühes karjas üksnes aasta. Muudatuse tegemisel võeti arvesse ka kontrolliasutuste ettepanekuid.

Eelnõu § 6 punktidega 4, 5 ja 7 parandatakse määruses nr 55 esinenud keelelised ebatäpsused.

Ühtlasi täpsustatakse eelnõu § 6 punktiga 5, et „Eesti maaelu arengukava 2007–2013” alusel antava ohustatud tõugu looma pidamise toetuse kohustuse asendamisel uue kohustusega on algava uue kohustuse kestus viis järjestikust kalendriaastat, mitte viis aastat, nagu määruses

nr 55 oli ekslikult sätestatud. Kohustus kestab sellisel juhul määruse nr 55 § 2 lõike 1 kohaselt viis järjestikust kalendriaastat.

Eelnõu § 6 punktiga 6 muudetakse määruse nr 55 § 9 lõiget 3. Muudatuse kohaselt võib ka asendusloom olla rendil või pidamisel muu selletaolise suhte alusel. Looma asendamisel tuleb sellest VTAd teavitada seitsme tööpäeva jooksul asendamisest arvates ning esitada vastavalt kas rendi- või muu selletaolise suhte kohta sõlmitud lepingu ära kiri.

Eelnõu § 6 punktiga 8 muudetakse määruse nr 55 § 10 lõiget 2. Muudatuse kohaselt tuleb taotlemisel esitada VTAlle rendi- või muu selletaolise suhte kohta sõlmitud lepingu ära kiri. Üldjuhul sõlmitakse loomaomaniku ja loomapidaja vahel rendileping, kuid esineb ka teisi lepinguid, nt pidamisleping.

Eelnõu § 7-ga muudetakse maaeluministri 22. aprilli 2015. a määrust nr 38 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus“ (edaspidi *määrus nr 38*).

Eelnõu § 7 punktiga 1 täiendatakse määruse nr 38 § 5 lõike 4 punkti 2 selguse tagamiseks. Määruse nr 38 raames on toetusõiguslik üksnes selline poollooduslik kooslus, mille taastamine on lõppenud ja kus on loodud tingimused niidutaimestiku kujunemiseks ning kus on võimalik täita määruse nr 38 kohaseid hooldustingimusi.

Senine praktika on näidanud, et nimetatud punkti tõlgendatakse vääralt: toetust taotletakse ka ala kohta, kus taastamistööd on lõppenud, kuid ala on sellises seisus, et poollooduslikku kooslust ei ole võimalik määruses nr 38 sätestatu kohaselt hooldada – alal ei ole taimestikku, mida loomad saaksid süüa või mida saaks niita ja kokku koguda. Toetust makstakse täiendavate tegevuste (nõuete) täitmisega kaasnevate saamata jäänud tulu ja täiendava lisakulu eest, seega saab toetust taotleda üksnes juhul, kui määruse nr 38 kohaseid hooldustegevusi on realselt võimalik ellu viia.

Eelnõu § 7 punktiga 2 arvatakse poolloodusliku koosluse toetusõigusliku maa hulka pinnasteed, mis on üle 50 protsendi ulatuses kaetud niidutaimestikuga ning mida hooldatakse niitmise või karjatamise teel. Selliste pinnasteede puhul, mis on suures osas kaetud niidutaimestikuga ja mida hooldatakse, on sisuliselt tegemist poolloodusliku kooslusega. Seetõttu on asjakohane arvata need toetusõigusliku pinna hulka.

Pinnastee on põllu-, metsa- või muu selline pealiskihita tee, mis on teeks rajatud või sõidukite liikumise tulemusena selleks kujunenud (liiklusseadus § 2 p 81). Pinnastee laiuseks arvestatakse rattarööbaste välisservade vaheline kaugus. Pinnastee võib olla osaliselt taimestikuta (rattarööpad), kuid pinnastee on toetusõiguslik seni, kui see on üle 50 protsendi ulatuses kaetud taimestikuga (vähemalt rattarööbaste vaheline osa).

Pinnasteed tuleb iga-aastaselt hooldada – karjatada või niita – siis on pinnastee toetusõiguslik. Kui pinnastee on kaetud niidutaimestikuga, aga seda ei hooldata, siis selline pinnastee ei ole antud toetuse raames toetusõiguslik. Niidutaimestikuga pinnasteed, nagu ülejäänud hooldatavat poollooduslikku kooslust, tuleb hooldada määruse nr 38 §-des 8–11 sätestatud hooldusnõuete kohaselt. Kui seda ei ole tehtud, siis toetust vähendatakse.

Oluline on silmas pidada, et kui pinnastee kahjustab ala kaitse-eesmärki, siis on tegemist määruse nr 38 § 7 lõike 1 baasnõude rikkumisega, kuna poollooduslikku kooslust on kahjustatud. Vajaduse korral saab selles küsimuses konsulteerida kaitseala valitsejaga.

Eelnõu § 7 punktiga 3 täiendatakse õigusselguse huvides määruse nr 38 § 8 lõiget 7 täpsustusega, et kui karjatamise teel hooldatavat ala on soov enne niita, siis niitmise algusaeg on lubatud vastavalt määruse nr 38 § 9 lõikes 1 sätestatule. Viite lisamine määruse nr 38 § 9 lõikele 1 peaks tagama, et karjatatava ala niitmisel ei jäeta tähelepanuta niitmise algusajale kohalduvat nõuet. Lisaks jääb kehtima nõue, et niitmine ja niite kokku kogumine peab toimuma

enne 1. augustit ning 1. oktoobriks peab olema tuvastatav ala karjatamine vastavalt § 10 lõikes 3 sätestatule.

Eelnõu § 7 punktiga 4 sõnastatakse uuesti määruse nr 38 § 8 lõige 8.

Niidetavatel aladel ei ole hekseldamine lubatud. Karjatatavatel aladel on lubatud hekseldamine ja üleniitmine üksnes Keskkonnaameti kirjalikul nõusolekul ning tingimusel, et enne üleniitmist või hekseldamist on täidetud määruse nr 38 § 10 lõikes 3 sätestatud tingimused.

Kui on soov karjatatavat poollooduslikku kooslust üle niita või hekseldada, siis tuleb selleks nõusoleku saamiseks pöörduda Keskkonnaameti poole. Keskkonnaamet kontrollib enne karjatatava ala üleniitmist või hekseldamist poolloodusliku koosluse seisukorda kohapeal ning annab kirjaliku nõusoleku hekseldamiseks või üleniitmiseks, kui ala on nõuetekohaselt karjatatud (hekseldamist ja üleniitmist ei saa kasutada puuduliku karjatamise kompenseerimiseks), sealjuures seab vajaduse korral tingimuseks niite või heksli kokkukogumise.

Eelnõu § 7 punktiga 5 muudetakse määruse nr 38 § 8 lõike 11 punktide 1 ja 2 sõnastust.

Määruse nr 38 § 8 lõike 11 punkti 1 kohaselt on Keskkonnaametil õigus määrata lisatingimusena puittaimestiku eemaldamine. Puittaimestiku eemaldamise vastavalt selle liigilise koosseisule, mahule ja piirkonnale täpsustab Keskkonnaamet kevadel, määruse nr 38 § 17 lõikes 1 nimetatud nõusoleku andmise käigus. Täpsustus on vajalik seetõttu, et iga ala on unikaalne, seal esinev liigiline koosseis ja maht on erinev. Muudatuse eesmärk on, et taotlejani jõuaks võimalikult täpne teave puittaimestiku eemaldamise kohta.

Määruse nr 38 § 8 lõike 11 punkti 2 kohaselt on Keskkonnaametil õigus määrata täiendava lisategevusena karjatatava poolloodusliku koosluse üleniitmine või hekseldamine. Sealjuures täpsustatakse uue sõnastusega ka seda, et kui taotleja on alal täitnud määruse nr 38 § 10 lõikes 3 sätestatud tingimused, siis enne karjatatava ala üleniitmist või hekseldamist tuleb Keskkonnaametilt saada kirjalik nõusolek. Keskkonnaamet kontrollib enne nõusoleku andmist karjatatavate alade seisukorda kohapeal ning annab nõusoleku, kui ala on määruse nr 38 § 10 lõike 3 kohaselt karjatatud.

Eelnõu § 7 punktiga 6 muudetakse määruse nr 38 § 9 lõiget 2. Täpsustatakse, et niide tuleb ära viia niitmisele järgneva aasta 1. aprilliks, kui Keskkonnaamet ei näe ette teisiti. Muudatus on tingitud sellest, et anda Keskkonnaametile õigus kehtestada vajaduse korral niite äravedamiseks varasem aeg. Varasem niite äravedamine võib osutada vajalikuks näiteks luhaniitudel, millelt tuleb heinapallid ära vedada veel sama aasta sügisel, sest hiljem on heinapallide kättesaamine luhalt veeolude tõttu raskendatud.

Eelnõu § 7 punktiga 7 muudetakse määruse nr 38 § 13 lõike 4 sõnastust selliselt, et kui kohustuse ülevõtjal puudub kohustus, peab kohustuse ülevõtja või tema esindaja, kes tegeleb taotleja poolloodusliku koosluse hooldamisega, osalema määruse nr 38 § 8 lõikes 9 sätestatud koolitusel hiljemalt kohustuse ülevõtmise aasta 20. juuniks, sealjuures loetakse koolituse läbimise kohustus täidetuks, kui nimetatud koolitus on läbitud mõnel varasemal aastal.

Eelnõu §-ga 8 muudetakse maaeluministri 22. aprilli 2015. a määrust nr 40 „Piirkondlik mullakaitse toetus“ (edaspidi *määrus nr 40*) ning võimaldatakse edaspidi määruse nr 40 § 13 lõike 1 kohaselt asendada piirkondliku mullakaitse toetuse kohustus piirkondliku veekaitse toetuse maa rohumaana hoidmise kohustusega (eelnõu § 8 punkt 1). Piirkondliku veekaitse toetuse maa rohumaana hoidmise kohustuse saab võtta nii püsirohumaa kui ka põllumaa kohta. Kohustuse võib asendada kas osaliselt või kogu kohustusealuse maa ulatuses. Kohustuse asendamine on kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014, millega

täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT L 227, 31.07.2014, lk 1–17), artikliga 14. Võrreldes piirkondliku mullakaitse toetusega on piirkondliku veekaitse toetuse maa rohumaana hoidmise tegevusel veelgi suurem keskkonnakasv.

Eelnõu §-ga 9 muudetakse maaeluministri 22. aprilli 2015. a määrust nr 42 „Natura 2000 alal asuva põllumajandusmaa kohta antav toetus“ (*edaspidi määrus nr 42*).

Tehtava muudatusega sõnastatakse uuesti määruse nr 42 § 5 lõige 4, sätestades, et toetust ei või taotleda maa kohta, mille kohta taotletakse ka arengukava alusel antavat poolloodusliku koosluse hooldamise toetust, piirkondlikku mullakaitse toetust või piirkondlikku veekaitse toetust maa rohumaana hoidmise eest. Muudatus on vajalik selleks, et nende toetuste taotlemisel oleks üheselt arusaadav, et sama maa kohta samal ajal neid toetust ei anta.

Eelnõu §-ga 10 muudetakse maaeluministri 29. aprilli 2015. a määrust nr 51 „Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse ning maasikakasvatuse toetus“ (*edaspidi määrus nr 51*).

Eelnõu § 10 punktiga 1 täpsustatakse määruse nr 51 § 5 lõike 5 punktis 6 nimetatud mahepõllumajandusele ülemineku ja mahepõllumajandusega jätkamise toetuse nime.

Eelnõu § 10 punktiga 2 lisatakse määruse nr 51 § 5 lõikes 5 toodud loetellu piirkondliku veekaitse toetus maa rohumaana hoidmise eest. Sama maa kohta samal ajal maa rohumaana hoidmise eest ja keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse ning maasikakasvatuse eest toetust taotleda ei saa.

Eelnõu § 10 punktiga 3 asendatakse määruse nr 51 § 5 lõikes 7 arv „6“ arvuga „7“ eelmises punktis toodud põhjustel.

Eelnõu § 1 punktiga 8, § 2 punktiga 2, § 3 punktiga 9, § 5 punktiga 6, § 7 punktiga 8, § 8 punktiga 2, § 10 punktiga 4 ning §-ga 11 täiendatakse määrusi rakendussätetega, mille kohaselt välistatakse alates 2017. aastast arengukava osa pindalatoetuste puhul uute kohustuste võtmine sellise maa kohta või kohustuste suurendamine sellise maa arvelt, mis Harju, Rapla ja Pärnu maakonnas algatatud maakonnaplaneeringu kohaselt määratakse Rail Balticu raudtee trassi koridori asukohaks. Arengukava kohase kiviaia taastamise toetuse puhul ei saa 2017. aastast alates taotleda toetust kiviaia taastamiseks selles osas, mis asub maal, mis Harju, Rapla ja Pärnu maakonnas algatatud maakonnaplaneeringu kohaselt määratakse Rail Balticu raudtee trassi koridori asukohaks.

Vabariigi Valitsuse 12. aprilli 2012. a korraldusega nr 173 „Maakonnaplaneeringu koostamise algatamine Rail Balticu raudtee trassi koridori asukoha määramiseks“ algatati Harju, Rapla ja Pärnu maakonnaplaneeringu koostamine Rail Balticu raudtee trassi koridori asukoha määramiseks. Eelnõu koostamise ajaks on maakonnaplaneeringu koostamine jõudnud etappi, kus raudtee trassi koridori asukoht on põhimõtteliselt paigas ning planeeringute avaliku väljapaneku kaudu ka elanikkonnale teada. Planeeritud ajakava kohaselt kehtestatakse maakonnaplaneeringud 2017. aastal.

Keskkonnamõju avaldub pikema aja vältel. Just seetõttu on teatud arengukava kohaste pindalatoetuste (põllumajanduslik keskkonnatoetus ning mahepõllumajandusele ülemineku ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus) kohustuseperiood vähemalt viis aastat. Seetõttu ei saa lubada pikaajaliste kohustuste võtmist maa kohta, mille puhul võivad toetuse eesmärgid jääda saavutamata, kuna maal ei saaks nõutud tegevusi kohustuseperioodi lõpuni teha.

Keskkonna seisukohast tuleb põllumajanduslikku keskkonnatoetust käsitleda tervikpakjetina, mis hõlmab endas üldist toetust, mis on eelkõige suunatud keskkonnasõbralike

majandamisviiside kasutuselevõtule ja keskkonnateadlikkuse suurendamisele (keskkonnasõbraliku majandamise toetus), ning erinevaid spetsiifiliste probleemide lahendamiseks mõeldud toetusi (piirkondlik mullakaitse toetus, keskkonnasõbraliku aianduse toetus, kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus, poolloodusliku koosluse hooldamise toetus). Põllumajandusliku keskkonnatoetusega hüvitatakse õigusaktidega määratletust keskkonnasõbralikumate, kuid samas kulukamate tegevustega kaasnevad kulud või saamata jäänud tulu kas tervikuna või osaliselt. Nimetatud toetus on üles ehitatud nii, et sellega saaks suunata kogu põllumajanduskeskkonna valdkonna arengut. Ühtlasi on nimetatud toetuste eesmärk vähendada põllumajanduse mõju mullale ja veele.

Arengukava kohaselt on kiviaia taastamise toetuse eesmärk aidata kaasa kõrge ajaloolise, kultuurilise ja maastikulise väärtusega traditsiooniliste põllumajandusmaastike elementide – kiviaedade – taastamisele, et:

- säilitada ja suurendada maastike esteetilist väärtust;
- luua elupaiku ning suurendada bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust;
- säilitada maastiku ajaloolist ja kultuurilist väärtust.

Kiviaia taastamine selles osas, mis asub maal, mis Harju, Rapla ja Pärnu maakonnas algatatud maakonnaplaneeringu kohaselt määratakse Rail Balticu raudtee trassi koridori asukohaks, ei oleks mõttekas. Seda põhjusel, et taastamine võib selles osas jääda pooleli ning seetõttu võivad toetuse eesmärgid jääda saavutamata. Samuti ei saaks toetuse saaja tagada taastatud kiviaia säilimist vähemalt viis aastat arvates viimase toetusosa väljamaksmisest. See oleks aga toetuse saajale esitatud kohustuse rikkumine.

Algatatud maakonnaplaneeringute kohaselt moodustub Rail Balticu raudtee trassi koridor raudteemaast ja selle kaitsevööndist (66 meetrit) ning nihutamisruumist (olenevalt asukohast 142 või 42 meetrit kummalgi pool raudteemaast ja kaitsevööndist). Kuigi n-ö nihutamisruumi jääv maa võib jääda puutumatuks, ei ole teatud toetuse andmine eelnõuga sätestatavates rakendussätetes toodud juhtudel selle ala kohta ning teatud toetatava tegevuse elluviimine sellel alal õigustatud kahel põhjusel. Esiteks ei ole praegu veel lõplikult teada, kuhu täpselt jääb raudteemaa (raudtee trassi täpne paiknemine selgub ehituse eelprojekti tulemuste alusel), ning teiseks peab arvestama ka raudtee ehituseks vajalike juurdepääsuteede ja ehitusmaterjali ladustamisplatside rajamise vajadusega.

Praegu on Rail Balticu raudtee trassi koridoris maad, mille kohta taotletakse ühtset pindalatoetust, umbes 2200 hektarit. Piirkondlikku mullakaitse toetust taotletakse 177 hektari Rail Balticu raudtee trassi koridoris oleva põllumajandusmaa kohta, mahepõllumajandusele ülemineku või mahepõllumajandusega jätkamise toetust 190 hektari eelnimetatud põllumajandusmaa kohta ning keskkonnasõbraliku majandamise toetust 849 hektari eelnimetatud põllumajandusmaa kohta.

Praegu jääb Rail Balticu raudtee trassi koridori umbes 1000 hektarit põllumajandusmaad, mille kohta ei ole võetud ühtegi keskkonnatoetuse, mahepõllumajandusele ülemineku või mahepõllumajandusega jätkamise toetuse viieaastast kohustust. Sellise maa kohta oleks teatud osas olnud võimalik uut kohustust võtta, kuid ilmselt oleks seda paljudel juhtudel praeguseks juba tehtud.

Eelnõu kohased rakendussätted kehtivad alates 2017. aastast võetavate teatud arengukava kohaste pindalatoetuste kohustuste kohta ning alates 2017. aastast tehtavate kohustuste suurendamiste kohta. Kiviaia taastamise toetuse puhul ei saa toetust taotleda kiviaia taastamiseks selle osas, mis asub Rail Balticu raudtee trassi koridoris. Muus osas saab kiviaia taastamiseks toetust taotleda.

Kehtivate kohustuste puhul kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 47 lõikes 3 sätestatut.

Ei ole välistatud, et pärast planeeringuga seotud kitsenduste lõppu Rail Balticu raudtee trassi koridoris on võimalik väljaspool raudteemaad ja kaitsevööndit jääva maa kohta arengukava

kohaseid pindalapõhiseid toetusi, mille taotlemine eelnõuga välistatakse, või väljaspool nimetatud maad kiviaia taastamiseks toetust taotleda. Raudtee kasutusloa andmisega ei kehti enam planeeringuga seatud kitsendused kogu Rail Balticu raudtee trassi koridoris, mistõttu ei ole mõistlik piirata ka toetuste taotlemist maade kohta, mis on piirangutest vabastatud.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 17.12.2013, lk 549–607), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätteid (ELT L 227, 31.07.2014, lk 1–17), komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68), ja komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124).

4. Määruse mõjud

Tehtavad muudatused tagavad määruste ühtse keelekasutuse ja õigusselguse. Mitmete muudatustega täpsustatakse ka toetuse saamise nõudeid.

Eelnõu § 1 punktiga 1 toetuse ühikumäära suurendamine määruses nr 49 motiveerib põllumajandustootjaid rajama tolmeldajatele enam korjealasid. Sellised alad pakuvad tolmeldajatele pikema ajaperioodi kestel nektarit ja õietolmu, parandades mesilaselaadsete vastupidavust haigustele, kahjuritele ja keskkonnast tulenevale negatiivsele mõjule.

Põldudel külvisena kasutatud sertifitseeritud teraviljaseemne kohta andmete märkimine põlluraamatusse võimaldab taotlejatel paremini planeerida keskkonnasõbralikku põllumajandussaaduste tootmist ning ühtlasi võimaldab määruse nr 49 § 10 lõikes 1 sätestatud nõuet paremini kontrollida (eelnõu § 1 p 3).

Väetamisplaani koostamise nõue on KSMi taotlejatele jätkuvalt kohustuslik. Eelnõu § 1 punktis 4 tehtava muudatusega lisandub KSMi taotlejatele uus baasnõue, mille täitmise kohustus tuleneb juba veeseadusest, mistõttu ei too nimetatud muudatused kaasa lisategevusi, mida taotlejad muidu täitma ei peaks.

Eelnõu §-s 1 tehtud muudatused seoses piirkondliku veekaitse toetusega võimaldavad KSMi kohustuse võtnud taotlejatel sihipäraselt ellu viia piirkondliku veekaitse toetuse tegevusi, mistõttu eeldatavasti säilib või paraneb veekogumite seisund.

Lisaks võimaldatakse eelnõu § 1 punktis 8 tehtava muudatusega võtta uusi KSMi kohustusi, mille tulemusel eeldatavasti suureneb keskkonnameetmega hõlmatud põllumajandusmaa pindala ning seeläbi täidetakse paremini KSMi eesmäärke.

Eelnõu §-ga 2 uute kultuuride lisamine määruse nr 50 § 5 lõikes 1 toodud keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetuse toetatavate kultuuride loetellu aitab kaasa nende kultuuride laialdasemale kasvatamisele ja tarbijate toidulauale jõudmisele.

Eelnõu § 3 punktidega 1 ja 7 tehtavad muudatused on taotleja jaoks soodustava iseloomuga, kuna need aitavad kaasa valge ristiku „Jõgeva 4“ kasvupinna ning viljapuude ja marjapõõsaste hulga suurenemisele. Eelnõu § 3 punktis 7 toodud muudatuse kohaselt esitab taotleja PRIAle juhul, kui taimepass ei ole säilinud, asjakohase erialaliidu eksperdi arvamuse selle kohta, et see kohalik sort, mille kohustuseaastal kasvatamise kohta ta toetust taotleb, on lisas 2 loetletud kohalik sort. Seetõttu tekib edaspidi võimalus toetust taotleda ka nende viljapuude kohta, mille taimepass ei ole säilinud.

Eelnõu § 3 punktiga 4 tehtav muudatus, mille kohaselt taotleja kannab andmed kasvatatava sordi kohta põlluraamatusse, aitab paremini tuvastada, millist kohalikku sorti taotleja kasvatab.

Eelnõu §-s 4 tehtava muudatusega välistatakse sigade Aafrika katku jätkuva leviku tõttu toetuse taotlemine sigade lisategevuse nõude täitmise eest kuni aastani 2020. Seoses sigade Aafrika katku levikuga tuleb ka põllumajandusministri 23. novembri 2004. a määruse nr 179 „Sigade klassikalise katku ja sigade Aafrika katku tõrje eeskiri“ § 7¹ lõike 1 kohaselt sigu pidada loomakasvatushoones viisil, mis välistab sigade väljas pidamise ja kokkupuute muude loomadega.

Eelnõu §-ga 5 uute kultuuride minimaalsete istutustiheduste kehtestamine aitab kaasa nende kultuuride laialdasemale kasvatamisele (eelnõu § 5 p 3).

Eelnõu § 5 punktis 5 tehtava muudatusega võimaldatakse asendada mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ja mahepõllumajandusega jätkamise toetuse kohustus piirkondliku veekaitse toetuse saamiseks võetud maa rohumaana hoidmise kohustusega, kuna see täidab veelgi paremini keskkonnanäesmäärke.

Eelnõu § 5 punktiga 7 määruse nr 52 uue lisa kehtestamisega ei soodustata edaspidi hariliku kurgirohu, kõrvenõgese, hariliku orasheina, hariliku siguri ja hariliku võilille kasvatamist. Mahepõllumajanduses on piiratud võimalused umbrohutõrjeks, mistõttu võivad mahepõllud kergemini umbrohtuda. Umbrohtude leviku soodustamine on aga vastuolus mahepõllumajanduse põhimõtetega. Muudatusega nimetatud vastuolu kõrvaldatakse.

Eelnõu §-s 6 tehtavate muudatuse tõttu võib taotleja sõlmida lisaks rendilepingutele ka teisi lepinguid, mille alusel looma peetakse, ning ühtlasi ei pea edaspidi ohustatud tõugu looma pidamiseks sõlmima lepinguid kohustuseperioodi lõpuni; piisab, kui rendi- või muu selletaoline leping on sõlmitud kohustuseaasta lõpuni (eelnõu § 6 p-d 1, 3 jj). Maatõugu veise kohta makstava lisatoetuse saamiseks peavad järglase andmed kajastuma andmebaasides, sellega suureneb halduskontrolli efektiivsus, väheneb järelepärimiste vajadus ja ühtlasi on taotlejale selgem, millise looma kohta on võimalik lisatoetust saada (eelnõu § 6 p 2).

Eelnõu § 7 punktis 2 tehtava muudatusega arvatakse poolloodusliku koosluse toetusõigusliku maa hulka pinnastee, mis on üle 50 protsendi ulatuses kaetud niidutaimestikuga ning mida hooldatakse niitmise või karjatamise teel. Selliste pinnasteede puhul, mis on suures osas kaetud

niidutaimestikuga ja mida hooldatakse, on sisuliselt tegemist poolloodusliku kooslusega ning seepärast on asjakohane arvata need toetusõigusliku pinna hulka.

Eelnõu § 7 punktis 5 tehtava muudatuse tulemusena jõuab taotlejani võimalikult täpne teave puittaimestiku eemaldamise kohta. Puittaimestiku eemaldamise vastavalt selle liigilisele koosseisule, mahule ja piirkonnale täpsustab Keskkonnaamet kevadel, määruse nr 38 § 17 lõikes 1 nimetatud nõusoleku andmise käigus. Ühtlasi peab toetuse taotleja, kes on alal täitnud määruse nr 38 § 10 lõikes 3 sätestatud tingimused, enne karjatatava ala üleniitmist või hekseldamist saama Keskkonnaametilt selleks kirjaliku nõusoleku.

Eelnõu § 7 punktis 6 tehtava muudatusega tagatakse lahendus olukorraks, kui niite varasem äravedamine (enne 1. aprilli) võib osutada vajalikuks näiteks luhaniitudel, millelt tuleb heinapallid ära vedada veel sama aasta sügisel, sest hiljem on heinapallide kättesaamine luhalt veeolude tõttu raskendatud.

Eelnõu §-ga 8 tehtava muudatusega saavutatakse veelgi suurem keskkonnakasu, kuna võimaldatakse piirkondliku mullakaitse toetuse kohustus asendada piirkondliku veekaitse toetuse maa rohumaana hoidmise kohustusega.

Eelnõu §-dega 9 ja 10 tehtavad muudatused tagavad õigusselguse. Ühtlasi on üheselt arusaadav, et sama maa kohta samal ajal teatud toetusi või sama maa kohta samal ajal teatud tegevuste elluviimiseks toetust taotleda ei saa.

Eelnõu § 1 punktiga 8, § 2 punktiga 2, § 3 punktiga 9, § 5 punktiga 6, § 7 punktiga 8, § 8 punktiga 2, § 10 punktiga 4 ning §-ga 11 tehtavate muudatuste tulemusena ei saa alates 2017. aastast alates võtta teatud uut arengukava kohast pindalatoetuse kohustust sellise maa kohta ega suurendada kohustust sellise maa arvelt, mis Harju, Rapla ja Pärnu maakonnas algatatud maakonnaplaneeringu kohaselt määratakse Rail Balticu raudtee trassi koridori asukohaks. Samuti ei saa 2017. aastast alates taotleda toetust kiviaia taastamiseks selles osas, mis asub maal, mis Harju, Rapla ja Pärnu maakonnas algatatud maakonnaplaneeringu kohaselt määratakse Rail Balticu raudtee trassi koridori asukohaks.

Praegu jääb Rail Balticu raudtee trassi koridori umbes 1000 hektarit põllumajandusmaad, mille kohta ei ole võetud ühtegi keskkonnatoetuse, mahepõllumajandusele ülemineku või mahepõllumajandusega jätkamise toetuse viieaastast kohustust. Seega võib eelnõu puudutada umbes 1000 hektarit põllumajandusmaad, mille kohta võiks eelnimetatud uusi kohustusi võtta.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid. Ühikumäära suurendamine KSMis kaetakse nimetatud toetuse eelarvest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati õigusaktide eelnõude elektroonilises kooskõlastamise süsteemis EIS kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile ja Rahandusministeeriumile ning teadmiseks PRIAle, Keskkonnaametile, Põllumajandusametile, Eesti Taimekasvatuse Instituudile, VTAle, EK Seltsile ning Keskkonnainspeksioonile. Eelnõu saadeti informatsiooniks ka arengukava

seirekomisjonile. Rail Balticuga seotud eelnõu saadeti kooskõlastamiseks ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Keskkonnaministeeriumi ja Rahandusministeeriumi esitatud märkustega arvestamine või mittearvestamine kajastub märkustega arvestamise ja mittearvestamise tabelis. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtjaks eelnõude infosüsteemi EIS kandnud kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendamatult nõustumata jätmise kohta ning seetõttu loetakse eelnõu heakskiidetuks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler